

Ontstaansgeschiedenis OVV 1964-1966 ¹

We gaan gedetailleerd in op het ontstaansproces omdat het aangeeft dat het begin niet zo gemakkelijk was, en wat men juist met het OVV wilde bereiken.

1. Eerste aanzet van de drie cultuurfondsen

De teloorgang van het VABT/VAK (Vlaams Aktiekomitee Brussel en Taalgrens/Vlaams Aktiekomitee)², en het gebrek aan een Vlaams front, doen de secretaris-generaal van het DF (Davidsfonds=DF), Clem De Ridder, op een zomerse dag in 1964 naar Gent trekken om er met de voorzitters van de twee andere cultuurfondsen, Adriaan Verhulst (Willemsfonds-WF) en Achilles Mussche (Vermeeylenfonds=VF), van gedachten te wisselen. Het greep plaats in het secretariaat van het WF. Een Vlaams front was immers noodzakelijk voor de toen cruciale thema's van de universitaire problematiek (Leuven-Brussel) en de grondwetsherziening, thema's waar Vlaanderen veel te winnen of te verliezen had. Er was een principiële bereidheid om samen te werken³, maar er was ook terughoudendheid om drie redenen: de minder goede ervaringen met het VAK op het einde van zijn bestaan; de vrees voor een overheersing door het DF; en de nieuwe maar onbekende persoon Clem De Ridder. Het DF had 71.000 leden, het VF 6.000 leden (1971) en het WF ook ca. 6.000 leden (begin jaren '70).

Op 6 november 1964 stuurde Mussche een brief om elkaar terug te zien om over bepaalde punten een gemeenschappelijk standpunt in te nemen.⁴ De Ridder antwoordde reeds op 16 november in positieve zin, maar Verhulst liet op zich wachten omwille van de bestuursvergadering van het WF. Uiteindelijk kwam men op 29 januari 1965 opnieuw samen te Gent. Men komt o.a. overeen moties op te stellen m.b.t. Brussel, de universiteiten (tweetaligheid vrije universiteiten; verzet tegen inplanting kliniek Franstalige tak universiteit Leuven in Sint-Lambrechts-Woluwe) en de grondwetsherziening.⁵ Op 3 februari laat Verhulst reeds weten dat het dagelijks bestuur van het WF hier positief tgo. staat⁶, gevolgd op 22 februari door de raad van bestuur van het DF.⁷ Op 30 maart volgt er een eerste persconferentie in de Vlaamse Club te Brussel waar de drie fondsen hun standpunt bekend maken t.a.v. de voorgenomen grondwetsherziening. Ze laken daarin het feit "dat er

¹ Sommige info uit deze paragraaf komt uit de thesis van Martine Van Sande, die ook mondelinge interviews en documentatie had verkregen van Clem De Ridder en F. Valvekens (DF), A. Gerlo (VF), A. Verhulst en W. Prevenier (WF), en tot slot V. Portier (ANZ): VAN SANDE, M., *Overlegcentrum der Vlaamse Verenigingen. Ontstaan en werking*, Licentieverhandeling tot het verkrijgen van de graad van licentiaat in de staats- en bestuurswetenschappen, RUGent, 1977, p. 23-31.

² Het Vlaams Aktiekomitee voor Brussel en Taalgrens (VABT) werd in 1959 opgericht in de nasleep van de acties rond de organisatie van een Vlaamse dag op de wereldexpo van 1958. Het trad op als een drukkingsgroep waarin bijna alle toenmalige Vlaamsgezinde cultuur- en strijdverenigingen samenwerkten. Als organisator van onder meer de Marsen op Brussel slaagde het VABT er begin jaren 1960 in de Vlaamse opinie op grote schaal te mobiliseren voor Vlaamsgezinde eisen. De latere eerste minister Martens was er heel actief. Het was de periode van de drie taalwetten, met o.a. de vastlegging van de taalgrens. In 1964 ging het VABT ten onder omdat sommige leden zoals het WF zich verzetten tegen de federalistische gedachte die door de VVB werd verdedigd. De financiële toestand was toen ook slecht. Men probeerde vergeefs het schip recht te trekken door een reorganisatie en de nieuwe naam Vlaams Aktiekomitee (VAK).

³ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D117 (5), Tienjarig bestaan OVV. Toespraak door Cl. De Ridder.

⁴ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Brief 6/11/1964 van A. Mussche

⁵ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Verslag vergadering drie fondsen op 29/1/1965.

⁶ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Brief 3/2/1965 van Verhulst aan De Ridder en Mussche

⁷ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Brief 22/2/1965 van De Ridder aan Verhulst en Mussche.

steeds eenzijdig gesproken wordt over een mogelijke minorisering van de Walen in de toekomst, en zo weinig mogelijk over de nog altijd bestaande minorisering van de Vlamingen in de Belgische werkelijkheid vandaag". Men verzet zich tegen elke regeling die de voltooiing van het Vlaamse rechtsbestel bemoeilijkt, en richt een oproep tot waakzaamheid aan de Vlaamse parlementsleden.⁸ Een impliciete verwijzing naar de op til staande grendelmechanismen in de grondwet. Tegelijkertijd trachten de cultuurfondsen in een tweede verklaring de verfransingstendens in de hoofdstad aan banden te leggen, en weigeren ze dat Brussel een "francofone oase" wordt. Ze wenden zich uit naam van hun tienduizenden leden tot de Brusselse bevolking om tegen deze stroming in te roeien, zo niet kan ze moeilijk de hoofdstad blijven van een tweetalig België.⁹

Het WF betreurde dat het niet rechtstreeks werd aangezocht als medeondertekenaar van de verklaring door een tiental Vlaamse verenigen i.v.m. de nieuwe regering (cf. infra), maar stelt de samenwerking onder het trits (i.e. de drie cultuurfondsen) primair. De vrees om geassocieerd te worden met een bepaalde politieke strekking speelt hierbij een rol. In die zin richt Prof. Walter Prevenier (historicus RUG¹⁰) op 22 juni 1965 een brief aan Cl. De Ridder met een voorstel tot hernieuwd overleg¹¹, dat er komt op 29 juni 1965. Mussche pleit dan voor een permanent overleg onder de drie fondsen. De Ridder is ook voorstander van gesprekken met politici, wat echter geen politiek engagement impliceert. Daarnaast oppert men ook de mogelijkheid tot aansluiting van diverse opiniegroepen zoals de socialistische studenten, de VTB-VAB¹², het LVSV¹³, ... bij een motie n.a.v. de opening van het parlementair jaar. Om de twee initiatieven (motie Daels, Portier, e.a. (cf. infra) enerzijds, en de "trits"-contacten anderzijds) niet te laten uitgroeien tot twee fronten tegen één vijand, besluit men toenadering te zoeken. Maar in liberale kringen is men niet onverdeeld gelukkig over een samenwerking met andere Vlaamse culturele verenigingen. Men heeft geen bezwaar tegen een loutere mede-ondertekening van een drie fondsen-motie. Prof. Verhulst kan dan wel achter de visie van het DF en WF staan tot verruiming, als voorzitter van het WF kan hij niet anders dan zijn verantwoordelijkheid als dusdanig opnemen. De plooiën worden gelukkig gladgestreken wanneer Cl. De Ridder de woordvoerder van de onwillige fractie binnen het WF-hoofdbestuur kan overhalen de ruime Vlaamse samenwerking te steunen.¹⁴

Op 16 juli 1965 brengt De Ridder in een brief Mussche en Prevenier op de hoogte van zijn contacten met de Vlaamse verenigingen. Hij had P. Daels medegedeeld dat de 3 fondsen een bespreking wilden met de initiatiefnemers van de verklaring, om de mogelijkheid tot samenwerking te onderzoeken. P. Daels was zelf positief, maar andere initiatiefnemers vonden het niet opportuun omdat er reeds een begin gemaakt was tot oprichting van een Verbond van Vlaamse Cultuurverenigingen. De Ridder verwees naar de recente vergadering in juli georganiseerd door V. Portier (cf. infra) waarop niets beslist werd.¹⁵

⁸ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Standpunt 3 fondsen m.b.t. grondwetsherziening.

⁹ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Standpunt 3 fondsen m.b.t. taaltoestand in Brussel; X, "DF, WF en VF: Herziene grondwet mag Vlaams rechtsherstel niet bemoeilijken, *De Standaard*, 31/3/1965; X, "De drie Fondsen zijn tegen de grondwetsherziening. Niet Walen, maar Vlamingen worden geminoriseerd", *Gazet van Antwerpen*, 1 april 1965.

¹⁰ RUG: Rijksuniversiteit Gent

¹¹ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Brief 22/6/1965 van W. Prevenier aan Cl. De Ridder.

¹² VTB-VAB: Vlaamse Toeristenbond-Vlaamse Automobilistenbond

¹³ LVSV: Liberaal Vlaams Studentenverbond

¹⁴ VAN SANDE, M., *Overlegcentrum der Vlaamse Verenigingen. ...*, p. 25-27.

¹⁵ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Brief 16/7/1965 van De Ridder aan Mussche en Prevenier.

Op 17 september kwamen de drie fondsen opnieuw samen te Gent: naast de drie voorzitters was ook W. Prevenier als secretaris aanwezig. Men ging akkoord over de wenselijkheid van een motie bij de opening van het parlementair jaar, alhoewel het plan doorkruist wordt door de plannen van andere Vlaamse verenigingen (cf. infra). Er wordt beslist een eigen motie van de drie fondsen op te stellen, die dan ter goedkeuring wordt voorgelegd aan een groot aantal Vlaamse verenigingen die met naam zouden worden vermeld. Men kan dan niet negeren dat dit de stem is van denkend Vlaanderen. De medeondertekenaars wordt gevraagd een of twee afgevaardigden naar de persconferentie te sturen.¹⁶

2.Parallel initiatief vanwege Vlaamse verenigingen

Een goede twee maand later verschijnt in juni 1965 een verklaring aangaande de regeringsvorming. De CVP¹⁷-BSP¹⁸ regering Lefèvre-Spaak bood op 24 mei 1965 haar ontslag aan, een dag na de electorale tegenslag op 23 mei. Ze werd opgevolgd door de eveneens CVP-BSP regering Harmel-Spinoy. De verklaring gaat uit van 10 Vlaamse verenigingen, en staat volledig los van het 3-fondsen initiatief. Ze wijst op de onaanvaardbaarheid voor het Vlaamse landsgedeelte van een regeringsvorming o.b.v. een aftakeling van de taalwetgeving, en men zet zich af tegen de Brusselse olievlek, de uitbreiding van het tweetalig stelsel in Vlaams-Brabant en de overheveling van de Voerstreek naar Luik. Onder de initiatiefnemers vinden we V. Portier (ANZ¹⁹), P. Daels (VVB²⁰), Prof. W. Opsomer (VVA²¹), R. Vandezande (VVO²²) en Cl. De Ridder (DF). Deze laatste probeerde ook het VF en WF erbij te betrekken²³, maar dat mislukt.²⁴

Met uitzondering van de VVB en het DF, wensten deze verenigingen hun vroeger opgezet plan tot oprichting van een Verbond van Vlaamse Cultuurverenigingen (en Strijdverenigingen) uit te werken met organisaties die van een soortgelijk verbond voor 1940 deel hadden uitgemaakt (we vermoeden de VVC²⁵). Het idee werd blijkbaar gelanceerd door V. Portier in zijn toespraak op het Zangfeest in mei 1965.²⁶ Volgens V. Portier werd a priori geen enkele vereniging uitgesloten: het VF was bijv. pas in 1945 opgericht. Men verwees naar dit vooroorlogs Verbond om de nood aan een minimumprogramma te ondervangen.²⁷

Op 8 juli 1965 greep in het Rubenshof aan de Groenplaats te Antwerpen, op uitnodiging van W. Opsomer (VVA) aan 15 personen (waaronder Cl. De Ridder, V. Portier, J. Van Overstraeten, Prof. Derinne, H. Wagemans...), een vergadering plaats die tot doel had de mogelijkheden tot verdere samenwerking tussen de Vlaamse verenigingen te onderzoeken.²⁸ Het verslag van deze vergadering

¹⁶ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Verslag vergadering drie fondsen te Gent (17/9/1965).

¹⁷ CVP: Christelijke Volkspartij (vandaag CD&V of Christen-Democratisch & Vlaams)

¹⁸ BSP: Belgische Socialistische Partij (vandaag Vooruit)

¹⁹ ANZ: Algemeen Nederlands Zangverbond

²⁰ VVB: Vlaamse Volksbeweging

²¹ VVA: Verbond/Vereniging der Vlaamse Academici

²² VVO: Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel

²³ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Brief 21/6/1965 van De Ridder aan Mussche en Verhulst.

²⁴ VAN SANDE, M., *Overlegcentrum der Vlaamse Verenigingen*. ... ,p. 24-25.

²⁵ VVC: Verbond van Vlaamsche Cultuurkringen. Het werd in 1935 in Brussel opgericht als overkoepeling van een aantal (katholieke) Vlaamsgezinde en Vlaams-nationalistische organisaties.

²⁶ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Brief 31/5/1965 van Cl. De Ridder aan V. Portier.

²⁷ VAN SANDE, M., *Overlegcentrum der Vlaamse Verenigingen*. ... ,p. 27.

²⁸ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Uitnodiging 3/7/1965 van W. Opsomer en P. Lambrechts.

maakt gewag van de oprichting van een werkgroep die zou trachten de diverse plaatselijke comités (cf. VABT) terug bijeen te roepen. De werkgroep bestond enkel uit personen die geen afgevaardigden van verenigingen waren. Eind september voorzag men een uitgebreide vergadering met kaderleden rond het thema van de grondwetsherziening. De bedoeling is door acties en een brede gedachtenverspreiding aan de politici de nodige ruggensteun te geven om de wil van het Vlaamse volk in het parlement bekend te maken.²⁹

Opvallend is dat al een paar dagen later V. Portier 8 personen uitnodigt op 10 juli voor de heroprichting van een Verbond van Vlaamse Cultuur- en Strijdverenigingen. Het zijn niet totaal dezelfde personen: nieuw zijn Franssen (IJzerbedevaartcomité), Van Mierlo (VOS³⁰), Vandemoortele (KVHU³¹), en Vandezande (VVO): blijkbaar maakten zij reeds deel uit van het VVC voor de oorlog.³² Een volgende vergadering werd voorzien in september, waarop zou bekeken worden welke verenigingen verzocht worden tot samenwerking. Er waren bezwaren tegen de aansluiting van de VVB, het WF en VF.³³ Het geeft wel een verwarrende indruk, en is een teken van een weinig gestructureerde aanpak.

Op 16 september 1965 greep er een vergadering plaats te Brussel met o.a. Cl. De Ridder (DF), W. Opsomer (VVA), R. Vandezande (VVO) en P. Daels (VVB), “waaruit de opzet groeide om een ‘overlegcentrum’ tot stand te brengen onder Vlaamse verenigingen, tevens van de wens ... om vooraf een gesprek te hebben met WF en VF”. Mussche en Verhulst reageerden achteraf positief.³⁴ Het is de eerste maal dat gesproken werd over een overlegcentrum. Het initiatief ging uit van de VVB, en de vergadering zou doorgaan op 29 september 1965.³⁵

3. Samengaan beide initiatieven

Aanvankelijk wilde geen van beide kampen het initiatief uit handen laten nemen. Maar het is vooral dank zij het optreden van Clem De Ridder dat dit toch tot stand kwam. In een brief aan Opsomer, Vandezande en Daels meldde hij de positieve reactie van de drie fondsen op het voorstel van overlegcentrum. De drie fondsen stonden er echter op dat hun initiatief van verklaring/motie zou doorgaan, maar dat bij de bekendmaking ervan zou meegedeeld worden dat een Vlaams overlegcentrum wordt opgericht.³⁶ Zoals reeds gezegd greep de vergadering plaats op 29 september 1965. Het is wel cynisch dat de uitnodiging ervoor op 23 september gebeurt op briefpapier met hoofding van het VABT, en dat ze gericht is aan het uitvoerend bestuur (dat niet meer actief was!), ondertekend door voorzitter R. Vandezande.³⁷ Men laat dus de schijn open dat het VABT/VAK nog zou bestaan. Het is wel zo dat het VAK formeel nooit werd opgeheven.

In afwachting van deze ontmoeting werden reeds nota's uitgewisseld. De eerste was afkomstig van Clem De Ridder, en maakt een onderscheid tussen overlegcentrum en actiecentrum. De rol van het

²⁹ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Verslag DF contactvergadering 8/7/1965.

³⁰ VOS: Verbond der Vlaamse Oudstrijders

³¹ KVHU: Katholieke Vlaamse Hogeschooluitbreiding

³² KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Uitnodiging 10/7/1965 van V. Portier aan Cl. De Ridder.

³³ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Verslag vergadering drie fondsen te Gent (17/9/1965).

³⁴ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Brief 21/9/1965 van De Ridder aan Opsomer, Vandezande en Daels.

³⁵ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Verslag vergadering drie fondsen te Gent (17/9/1965).

³⁶ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Brief 21/9/1965 van De Ridder aan Opsomer, Vandezande en Daels.

³⁷ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Uitnodiging 23/9/1965 van Vandezande aan uitvoerend bestuur (VABT??).

overlegcentrum is elkaar regelmatig te ontmoeten en van gedachten te wisselen over de Vlaamse problematiek, suggesties uit te wisselen en gemeenschappelijke standpunten in te nemen. Alle niet-politieke Vlaamse cultuur- en strijdverenigingen kunnen er deel van uitmaken die werkzaam zijn op nationaal vlak, te Brussel of in een bepaald gebied (bijv. randgemeenten, Voerstreek). De organisatie moet zo soepel mogelijk zijn. Elke vereniging bewaart zijn vrijheid van handelen, en er wordt verwezen naar het “gentlemen’s agreement” van het VAK. Wanneer de beraadslagingen van het overlegcentrum leiden tot een concreet optreden (i.e. eigenlijke actie), wordt dit de taak van het actiecentrum. Het is ad hoc: het omvat enkel verenigingen van het overlegcentrum die zich achter een bepaalde actie kunnen zetten. De uitbouw ervan zou gelijkaardig zijn als die van het vroegere VABT/VAK zijn (per gouw, arrondissement en localiteit).³⁸ Op 28 september reageerde Paul Daels (VVB) op de nota van De Ridder. Hij staat erop dat het van het grootste belang is dat het waardevolle verleden van het VAK ter herinnering wordt gehouden, waarvan de verdwijning vooral ontstaan zou zijn door de zwakke houding van het WF en het VF op bepaalde kritische ogenblikken. Om die reden is het volgens hem niet opportuun de nieuwe werking te laten doorgaan als een creatie van de drie fondsen, maar als de daad van al de meewerkende Vlaamse verenigingen. Voorts komt het hem verwarrend over regels vast te leggen voor een actiecentrum daar de gezamenlijke actie van bepaalde verenigingen zeer pragmatisch zal worden opgevat. Het actiecentrum heeft geen lokale uitbouw nodig: daarvoor zijn er de afdelingen van de bestaande lidverenigingen.³⁹ Daels zegt dat alles weerspiegeld is in zijn tienpuntendocument “Nota inzake samenwerking tussen de Vlaamse verenigingen”. In punt 4 stelt hij dat het bestaande VABT/VAK, mits de nodige aanpassingen in werkwijze, zou geactiveerd worden als algemeen Vlaams overlegcentrum, waarbij hij persoonlijk de voorkeur geeft aan “Algemeen Vlaams Komitee” als nieuwe benaming. Daels ziet voor het OVV dezelfde rol als De Ridder aangaf: een ontmoetingsplaats om van gedachten te wisselen over de Vlaamse problematiek, en gemeenschappelijke standpunten in te nemen. Daels verwijst voor de door de vereniging voorgestelde acties eveneens naar het “gentlemen’s agreement” van het VAK.⁴⁰

Op 29 september 1965 grijpt dan in hotel Plaza de belangrijke contactvergadering plaats tussen de drie fondsen, VVB, VVO en VVA. De fondsen zijn principieel akkoord: men wenst een brede basis, maar andere vormgeving i.v.g.l.m. het vroegere VAK. Het doel van het VAK is grotendeels afgehandeld, en er is dus een andere naam nodig. Jozef Van Overstraeten had geopperd om enkel cultuurverenigingen toe te laten om de VVB als typische strijdvereniging uit te sluiten, maar daar tegenover stelde men dat geen dictaten zouden aanvaard worden en dat het principe van een soort beurs(pool) voor meningsuiting wordt gehuldigd. Het gevolg hiervan is dat Van Overstraeten (VTB-VAB) en Portier (ANZ) niet zouden meewerken.⁴¹ De tienpuntennota van Daels zal mits kleine wijzigingen aanvaard worden als de basistekst voor het latere OVV.

Op 10 oktober 1965 is er in het algemeen bestuur van het WF nog geen unanimitéit over het voorstel tot samenwerking in een overlegcentrum. Op 21 oktober komen de drie fondsen opnieuw samen, en dan blijkt dat het WF en VF gewonnen zijn voor een contactorgaan tussen de fondsen. Ze wensen geen vaste structuur van organisatie met de andere Vlaamse verenigingen: breder overleg over belangrijke zaken sluit men wel niet uit. Het DF wijst op het nut van een gemeenschappelijk

³⁸ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Nota m.b.t. Vlaams overlegcentrum en Vlaams actiecentrum.

³⁹ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Brief 28/9/1965 van P. Daels aan Opsomer, De Ridder en Vandezande.

⁴⁰ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Nota inzake samenwerking tussen de Vlaamse verenigingen.

⁴¹ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Handgeschreven verslag vergadering 29/9/1965.

optreden, en stelt dat het geen heruitgave van het VAK mag worden. De afgevaardigden (Verhulst, Vlerick en Prevenier voor het WF; Van Spaendonck voor het VF; De Ridder voor het DF) zijn bereid de weerstand in het WF-bestuur tegen de op 29 september voorziene vaste organisatiestructuur op te vangen door naar vrijblijvende “ontmoetingen” met een driemaandelijks wisselend voorzitterschap over te gaan. De voorzitter, aangeduid door alle verenigingen, beschikt over het convocatie-initiatief. Men zou dus ontmoetingen beleggen waarop suggesties worden gedaan m.b.t. de Vlaamse zaak, en waar elke vereniging vrij blijft zich al dan niet te laten beïnvloeden. Alleen bij een algemeen gelijk inzicht zou naar buiten kunnen opgetreden worden. Deze consensus onder de fondsen wordt medegedeeld aan de voorzitters van VVB, VVO en VVA.⁴² De vrees voor opgelegde acties zit blijkbaar erg diep bij het WF en VF.

De 22ste oktober wordt de tekst van de “Verklaring der drie fondsen” opgestuurd naar een twintigtal Vlaamse verenigingen met het verzoek deze te onderschrijven, alhoewel ze niet meer gewijzigd kan worden.⁴³ De meeste aangeschreven verenigingen zijn akkoord. Jozef Van Overstraeten (VTB-VAB) weigert omdat de tekst niet meer gewijzigd kan worden.⁴⁴ Ook Valeer Portier weigert: het ANZ treedt nooit als “bijgetreden” vereniging op, en kan enkel verantwoordelijk zijn voor een tekst die door hen werd opgesteld, en waarin gezegd wordt dat het een van de initiatiefnemers is.⁴⁵ Het Vlaams Economisch Verbond (VEV) had de verklaring gepubliceerd in het toen nog weekblad “Tijd”, maar zag zich voor een voldongen feit geplaatst omdat de tekst niet meer gewijzigd kon worden.⁴⁶ De VVB gaat akkoord, maar vraagt dat in de commentaar bij de verklaring stelling zou worden genomen tegen de geplande Waalse betoging op 10 november te Brussel.⁴⁷ De 28ste oktober wordt dit gevolgd door een uitnodiging aan de diverse verenigingen om aanwezig te zijn op de persconferentie.⁴⁸ Er worden diezelfde dag ook uitnodigingen verstuurd naar o.a. het kabinet van de eerste minister, de politieke partijen, de geschreven pers, de Vlaamse televisie (die bevestigt) enz... Op 8 november 1965 kan dan de “Verklaring der drie fondsen”, bijgetreden door de Vlaamse verenigingen, bekend gemaakt worden. Men neemt hierin stelling tegenover “bepaalde actuele problemen van de Vlaamse problematiek”, en dan meer specifiek: de uitvoeringsbesluiten van de taalwetten; de bevoegdheid van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht; de taaltoestanden in het leger, het gerecht, bedrijfsleven, Brussel en de Voerstreek; culturele autonomie; de zinloosheid van Franstalige klachten bij het Hof van Straatsburg; de grondwetsherziening die de voltooiing van het Vlaams rechtsherstel niet mag bemoeilijken; representatieve samenstelling van de Commissie Vranckx tot verbetering van de betrekkingen tussen de volksgemeenschappen.⁴⁹

De persconferentie op 8 november in het Pershuis te Brussel is een succes. Op 15 november vraagt De Ridder aan Mussche en Verhulst of ze ermee instemmen een brief te sturen naar de Vlaamse verenigingen om hen te bedanken, en “de hoop uit te drukken dat wij in de toekomst elkaar nog

⁴² KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Brief 28/10/1965 van De Ridder aan Opsomer, Vandezande en Daels.

⁴³ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Brief 22/10/1965 van De Ridder aan de verenigingen tot onderschrijving.

⁴⁴ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Brief 29/10/1965 van J. Van Overstraeten aan De Ridder.

⁴⁵ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Brief 29/10/1965 van V. Portier aan De Ridder.

⁴⁶ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Brief 19/11/1965 van afgevaardigd-beheerder Fr. Wildiers aan De Ridder.

⁴⁷ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Brief 2/11/1965 van P. Daels aan de drie fondsen.

⁴⁸ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Uitnodiging 28/10/1965 van de Ridder aan de verenigingen.

⁴⁹ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OV, D116 (1), Verklaring van de drie fondsen (8/11/1965).

zouden ontmoeten om overleg te plegen over de Vlaamse problematiek.” De Ridder wil zo de band bestendigen, en ook de 3 fondsen als initiatiefnemer bevestigen. Paul Daels wilde ook zo spoedig mogelijk een nieuwe bijeenkomst om de “samenwerking” te bespreken.⁵⁰ Dit laatste gebeurt op 14 december in Brussel met de 3 fondsen, VVB, VVO en VVA. Er wordt voorgesteld op 11 januari 1966 om 18 uur met alle Vlaamse verenigingen te vergaderen in de Vlaamse club.⁵¹ Dit is gelegen in de Van Praetstraat nr. 28 te Brussel, hetzelfde adres waar het VABT/VAK was gevestigd. Mussche verkiest dat deze vergadering niet opnieuw onder zijn leiding plaats grijpt, en verkiest dat het voorzitterschap achtereenvolgens en afwisselend door de 3 fondsen wordt waargenomen.⁵² Op 6 januari 1966 volgt dan de uitnodiging door Prof. Verhulst, namens de drie fondsen, aan de diverse verenigingen. Op de agenda staat een uiteenzetting van de opzet door De Ridder, gevolgd door de uitvoeringsbesluiten van de taalwetten.⁵³ Op die belangrijke stichtingsvergadering van 11 januari 1966 wordt besloten dat de verenigingen voorlopig bijeenkomen onder de benaming “Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen” (OVV). Het is de eerste keer dat die naam hier gebruikt wordt. De voorzitter fungeert voor 1 jaar, en de drie fondsen komen eerst aan de beurt. Het secretariaatswerk wordt verricht door de vereniging die de voorzitter levert. De lidverenigingen mogen geen partij-politieke verenigingen zijn. In de bijlage worden 40 verenigingen vermeld.⁵⁴ Voor de goede orde: achter dit artikel geven we de 60 lidverenigingen weer begin 1968, wat al de helft meer is dan begin 1966.

Op 24 januari 1966 is er de eerste motie m.b.t. de uitvoeringsbesluiten van de taalwetten. Zo is er een Koninklijk Besluit (KB) waarbij de rechten der (vnl. Franstalige) ambtenaren van de Brusselse gemeentebesturen, die door de nieuwe taalwet in hun loopbaan zouden worden benadeeld, gevrijwaard blijven. Er moet immers door de taalwet tegen 1/9/1973 een taalevenwicht komen, wat impliceert dat er veel Nederlandstalige ambtenaren in Brussel zouden benoemd moeten worden. Met het nieuwe KB wordt dit evenwicht praktisch onmogelijk, en het kost de schatkist veel geld,⁵⁵ daar al de bestaande (vnl. Franstalige) personeelsleden bij de een of andere taalgroep moeten ondergebracht worden (dus ook de Nederlanstalige). Kenmerkend voor de verdere werking van het OVV is wel dat de diverse verenigingen vooraf de gelegenheid krijgen hun opmerkingen aangaande moties of acties door te geven.

Het OVV steekt snel van wal. Er grijpen maandelijks vergaderingen plaats, en diverse moties worden gelanceerd. Zo is er op 4 mei 1966 de motie OVV m.b.t. de voorziene oprichting van de ‘Commissie (Vranckx) voor de verbetering van de betrekkingen tussen de Belgische taalgemeenschappen’. Het OVV stelt dat de samenstelling ervan voor de helft uit Vlamingen en de helft uit de Franse taalgemeenschap moet bestaan, daar de Brusselse cultuurgemeenschap niet bestaat! Haar taak is de belangen verdedigen van de taalgemeenschap, niet die van een politieke partij. De bevoegdheid van commissie strekt zich niet uit tot uitvoeringsbesluiten van bestaande taalwetten.⁵⁶ Op 6 mei wordt in samenwerking met de Vlaamse Juristen Vereniging (VJV), n.a.v. de hervorming van het Gerechtelijk

⁵⁰ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Brief 15/11/1965 van De Ridder aan Mussche en Verhulst.

⁵¹ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Handgeschreven kort verslag vergadering 14/12/1965.

⁵² KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Brief 3/11/1966 van Mussche aan De Ridder.

⁵³ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Uitnodiging 6/1/1966 van Verhulst aan de voorzitters der Vlaamse verenigingen.

⁵⁴ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (1), Verslag vergadering van het “Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen” (OVV) in de Vlaamse Club te Brussel (11/1/1966).

⁵⁵ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (2), Motie OVV dd. 12/1/1966.

⁵⁶ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (2), Motie OVV dd. 4/5/1966.

Wetboek (GW), een motie over de toepassing van de taalwet in gerechtszaken gepubliceerd. Men ijvert er ook voor de gelijkstelling van Vlaamse en Franstalige magistraten.⁵⁷

Na deze proefperiode wordt de oprichting van het OVV op 13 mei 1966 officieel aan de pers bekend gemaakt. De persmededeling legt de nadruk op het feit dat het OVV “een brede waaier van opinies weerspiegelt, daar zowel katholieke als vrijzinnige verenigingen aangesloten zijn, en ook omdat het geheel der leden de meest diverse gebieden van het sociaal, economisch en cultureel leven bestrijkt.”⁵⁸

Het OVV is dus definitief van wal gestoken, maar spoedig zou de kwestie Leuven de volle aandacht eisen, maar dat is een ander verhaal. Het archief van het OVV is immens, zodat we een selectie moeten maken. We beperken ons tot de belangrijkste acties en gebeurtenissen die plaats grepen in de geschiedenis van het OVV. Bij VABT ging het daarbij vooral om grote manifestaties, zoals de twee marsen op Brussel. In het geval van OVV gaat het naast betogingen ook nog om congressen waar belangrijke beleidsdocumenten uit voortsproten. Dit werd allemaal meestal voorbereid door satellietinstellingen of werkgroepen.

Het OVV bestaat dus 60 jaar, en dat is reeds een prestatie op zich wat men er ook van moge zeggen.

Paul Becue

11 januari 2026

Lidverenigingen 1968⁵⁹

Vereniging
<u>Stichters</u>
Dauidsfonds/DF
Willemsfonds/WF
Vermeulenfonds/VF
Vlaams Volksbeweging/VVB
Verbond/Vereniging der Vlaamse Academics/VVA
Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel/VVO
<u>Leden van het eerste uur</u>
(Algemene) Katholieke Vlaamse Hogeschooluitbreiding/ AKVHU
Algemeen Nederlands Verbond/ANV
Ct� werk van Bedevaart naar de Graven van de Ijzer/ Ijzerbedevaartkomitee
Vlaamse Toeristenbond-Vlaamse Automobilistenbond /VTB-VAB
Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond /KVHV (Leuven)

⁵⁷ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (2), Motie OVV dd. 6/5/1966.

⁵⁸ KADOC, BE/942855/1006 – Archief DF: OVV, D116 (2), Brief 13/5/1966 van W. Prevenier en A. Verhulst aan de hoofdredacteuren, met tekst over het OVV.

⁵⁹ VAN SANDE, M., *Overlegcentrum der Vlaamse Verenigingen. Ontstaan en werking*, Licentieverhandeling tot het verkrijgen van de graad van licentiaat in de staats- en bestuurswetenschappen, promotor Prof. Dr. Th. Luyckx/Dr. R. Provoost, RUGent, 1977, p. 35-40. Het is de toestand in 1968 (inclusief de perifere organisaties van OVV, nl. Ko rdinatiekomitee (KK) Brussel en Ko rdinatiekomitee Taalregeling Hoger onderwijs (KKTHO)); idem in Archief 86/40 ADVN, doos 58, bundel 15, dd. 5/2/1968; Zie ook ledenlijsten in: Archief DF KADOC, doos 116, 9.51.8/2-9.52.2.

Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond /KVHV (Gent) ⁶⁰
Komitee/Ver. voor Nederlandstalig (Rijks)onderwijs te Brussel
Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging/KVIV
Vlaamse Ingenieurskamer/VIK ⁶¹
Langohr – Veltmans- Vreuschemen- Komitee
Studentengenootschap/ oud-ledenbond “t Zal wel gaan”
Verbond der Vlaamse Oudstrijders (VOS)/ VOS Vlaamse vredesvereniging
Vereniging van Vlaamse Letterkundigen
Vereniging van Vlaamse professoren (Leuven)/ VVPL Vereniging Academisch Personeel Leuven/VAPL ⁶²
Vereniging voor Beschaafde Omgangstaal/ VBO Vereniging Algemeen Nederlands (vanaf 1978)
Vlaams Komitee voor Brussel/VKB
(Vlaams) Komitee van de Randgemeenten
Geen taal, geen vrijheid/GTGV Brussels Studentengenootschap/ BSG/
Jeugdkomitee Ijzerbedevaart/ VJC
Oudstudentenverbond VUB ⁶³
Vereniging van Vlaamse Studenten/VVS
Vlaamse Architecten Vereniging/ Architectenunie (Oost-Vl.)
Vlaams Geneesherenverbond/ VGV ⁶⁴ Vlaams Artsenverbond/VAV
Vlaamse Jeugdherbergcentrale/ VJHC
Vlaamse Juristenvereniging /VJV
Vlaamse Verenigingen voor Etterbeek
Julius Vuylstekefonds
Bond van Grote en Jonge Gezinnen /BGJG ⁶⁵ /Gezinsbond
Werkgroep Het Pennoen
Liberaal Vlaams Studentengenootschap/ Liberaal Vlaams Studentenverbond/LVSV
Liberaal Vlaams Verbond/LVV
Vereniging voor Wetenschap ⁶⁶

⁶⁰ Op verg Pres. dd. 17/2/1992 worden twee brieven gemeld van KVHV Leuven en KVHV Antwerpen, die van dan als 1 lid beschouwd willen worden, nl. KVHV Nationaal. DB 20/6/2005 en AB 19/9/2005: KVHV pikt lidmaatschap terug op (maar lidgeld nog niet betaald)

⁶¹ De Vlaamse Ingenieurskamer fuseerde in 2016 met KVIV

⁶² DB OV 20/10/2003: VAPL treedt toe tot OVV ter vervanging van VVPL

⁶³ De OSB werd bij splitsing ULB-VUB op 1/10/1969 een onafhankelijke vzw, los van de ‘Union des Anciens Etdudiants’ waarvan hij vroeger een afdeling was (archief DF KADOC, doos 116, bundel 4 (9.52.2/2)).

⁶⁴ Deze vereniging kende verschillende namen: ze werd opgericht als Algemeen Vlaamsch Geneesherenverbond (AVGV; 1922-1945), vervolgens Vereeniging der Vlaamsche Geneesheren van België (VVGB; 1945-1949) over Vlaams Geneesherenverbond (VGB; 1949-1998) en Vlaams Geneeskundigen Verbond (VGB; 1998-2017), om te eindigen in de huidige naam Vlaams Artsenverbond (VAV). Cf. GOES, F. (hoofdredacteur) e.a., 100 jaar Vlaams Artsenverbond (VAV), Deurne, 2022, 151 p.

⁶⁵ DB 12/2/2007: Gezinsbond verkiest waarnemend lidmaatschap. In nieuwe statuten is dit niet voorzien.

Probleem is goedkeuring standpunten OV. Voor grote organisatie waarvan RvB om de maand samenkomt is de tijd om standpunt OV te bespreken en beslissen te kort. Ook moeten de teksten obv. hun beslissingsprocedure enige tijd op voorhand opgestuurd worden. OV mag niet besluiten dat wie niet antwoordt toch akkoord gaat of toelaat dat naam van organisatie als ondertekenaar wordt vermeld.

⁶⁶ De vereniging voor wetenschap geeft het tijdschrift ‘Wetenschappelijke Tijdingen’ uit. DB 20/6/2005: de Vereniging voor Wetenschap is ontbonden

Vlaamse Chemische Vereniging/ VCV
Vlaamse-Nationale Studentenunie (VNSU)
Algemeen Nederlands Zangverbond/ANZ ⁶⁷
Christelijk Vlaams Kunstenaarsverbond/ CVKV
Fakulteitenkonvent Leuven
Gents Studentenkorp
Antwerps Studentenkorp
Jong Vlaams Studentengenootschap
LOVAN ⁶⁸
Vereniging van het Wetenschappelijk Personeel RUG
Vlaams Aktiekomitee voor Volksgezondheid/ VAKV
Vlaamse Volkskunstbeweging/VVKB
Ver. voor Nederlandstalig Vrijzinnig Hoger Onderwijs/VNVHO
Ver. voor Nederlandstalig Onderwijs
Soc. Vl. Studentenvereniging
Bond van Vlaamse Reserve-officieren/BVRO
Vlamingen in Wallonië
Kultuurraad voor Vlaanderen
Vlaams Nation. Studenten Unie
Verbond vriendenkringen Nederlandssprekende Rijksscholen arr. Brussel-Hoofdstad/VVRB
ABN-Kernen
Verbond voor Heemkunde ⁶⁹
Verbond van Vlaamse Cultuurverenigingen (Antwerpen)
Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel
Aktiekomitee Vlaams-Brabant/AKB

⁶⁷ Het lidmaatschap van ANZ in OVV is reeds vanaf het eerste uur onder het voorzitterschap van Valeer Portier niet erg stabiel daar men erg kritisch was.

⁶⁸ LOVAN= Leuvense Organisatie van Vlaamse Assistenten en Navorsers. Het werd opgericht in 1962. Prof. Lieven Van Gerven, die later voorzitter OVV werd als vertegenwoordiger van het Davidsfonds, was de medestichter en ondervoorzitter.

⁶⁹ Het Verbond voor Heemkunde was mede actief in de Leuvense kwestie. Cf. Verslag Davidsfonds 1966: archief VVA-VABT bij ADVN 86/40, D 58, bundel 13.